

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ว่าด้วยแนวทางในการปฏิบัติต่อพยาน

พ.ศ. ๒๕๕๘

โดยที่การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่จะมาเป็นพยาน เพื่อให้การแสวงหาข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ บัญญัติให้บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมจากรัฐ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาจึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางในการปฏิบัติต่อพยาน พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๓ ในการดำเนินการต่าง ๆ ของศาล ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลพึงให้เกียรติแก่พยาน เช่น ตรงต่อเวลา ใช้วาจาสุภาพ และปฏิบัติต่อพยานอย่างมีอัธยาศัยไมตรี ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และคำนึงถึงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นประกอบด้วย

ข้อ ๔ ให้ศาลชั้นต้นประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอัยการ และสถานีตำรวจ ที่อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดส่งหมายเรียกพยาน แจ้งผลการส่งหมาย และติดตามพยานมาศาล รวมทั้งการประสานงานแก้ไขเหตุขัดข้องต่าง ๆ เพื่อให้พยานมาเบิกความต่อศาลตามกำหนดนัด

ข้อ ๕ ศาลชั้นต้นพึงขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนที่อยู่ในเขตอำนาจแจ้งให้พยานในชั้นสอบสวนทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยและค่าตอบแทนเมื่อมาเบิกความต่อศาล

ข้อ ๖ ในคดีอาญา เมื่อพยานหรือผู้ที่ให้ข้อเท็จจริงในฐานะพยานคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้วยเกรงว่าจะได้รับภัยอันตรายหรือความเสียหายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวนั้น ศาลต้องพิจารณาข้อคัดค้านดังกล่าวประกอบด้วย และไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นประการใด ให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้พยานทราบโดยเร็ว

ข้อ ๗ ก่อนหรือหลังจากที่พยานเบิกความต่อศาล ถ้าพยานได้แจ้งขอความช่วยเหลือหรือขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมาเบิกความเป็นพยาน ให้เจ้าหน้าที่ศาลรีบดำเนินการให้ตามสมควรแก่กรณี

ข้อ ๘ ศาลชั้นต้นควรจัดให้มีที่พักสำหรับพยานในระหว่างรอเข้าเบิกความต่อศาลตลอดจนการอำนวยความสะดวกประการอื่นตามสมควร เช่น จัดสถานที่จอดรถให้ เป็นต้น

ข้อ ๙ เมื่อพยานมาถึงศาลในวันนัดสืบพยาน ให้เจ้าหน้าที่ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงหมายเลขห้องพิจารณาคดีและที่พักสำหรับพยาน ถ้าพยานมีผู้ติดตามและขอให้บุคคลดังกล่าวอยู่ด้วยในระหว่างนั้นหรือขณะเบิกความ ก็ให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้ติดตามนั้นตามควรแก่กรณี

ก่อนเข้าเบิกความต่อศาล ให้เจ้าหน้าที่ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ของพยานตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตนในการเบิกความต่อศาลและวิธีการขอรับค่าตอบแทนภายหลังเบิกความเสร็จ

หมวด ๒

การรวบรวมข้อมูล

ข้อ ๑๐ ให้ศาลชั้นต้นจัดตั้งศูนย์ประสานงานพยานเพื่อทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพยาน การให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการประสานงานอย่างอื่นที่จำเป็น เพื่อให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่พยานในการมาเบิกความต่อศาล

ข้อ ๑๑ ให้ศูนย์ประสานงานพยานรวบรวมข้อมูลพยานบุคคลที่ศาลได้ออกหมายเรียกโดยให้มีชื่อที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทางอื่นที่สามารถติดต่อพยานได้โดยสะดวกเพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงานกับคู่ความและพยาน รวมทั้งรวบรวมข้อมูลของบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม เป็นต้น

ข้อ ๑๒ ให้ศูนย์ประสานงานพยานขอความร่วมมือไปยังพยานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีตามข้อ ๑๑ ขอให้แจ้งให้ศาลทราบทันทีที่ข้อมูลที่ได้รับของบุคคลดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป โดยอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญที่ต้องขอความร่วมมือดังกล่าวให้ทราบด้วย

หมวด ๓

การออกหมายเรียกพยาน

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่มีการออกหมายเรียกพยานนั้น ควรแจ้งเรื่องที่จะให้พยานเบิกความและถ้าศาลเห็นว่ามีความจำเป็น ศาลอาจสั่งให้ระบุข้อที่พยานจะถูกซักถามไว้ด้วยก็ได้

ข้อ ๑๔ ให้ศาลกำชับให้มีการขอและจัดส่งหมายเรียกให้แก่พยานโดยเร็วที่สุด เพื่อให้พยานมีเวลาเพียงพอในการเตรียมตัวมาเบิกความต่อศาล และให้ผู้ส่งรับรายงานผลการส่งหมายให้ศาลทราบ

ข้อ ๑๕ การกำหนดเวลานัดสืบพยานบุคคล ควรกำหนดให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการปฏิบัติงานหรือการดำรงสถานะของพยานนั้นประกอบด้วย เช่น แพทย์โดยปกติจะต้องทำหน้าที่รักษาผู้ป่วยในช่วงเช้า หรือพระภิกษุจะต้องฉันภัตตาหารก่อนเที่ยงวัน เป็นต้น

ข้อ ๑๖ ในการจัดส่งหมายเรียก ให้แนบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศาล รวมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของพยานและหมายเลขโทรศัพท์หรือโทรสารของศูนย์ประสานงานพยาน เพื่อประโยชน์แก่พยานในการติดต่อกับศาลหรือขอทราบข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมทั้งแจ้งขอขอบคุณไปยังพยานที่จะมาเบิกความต่อศาล

ข้อ ๑๗ ภายหลังจากที่ได้แจ้งวันนัดสืบพยานให้ทราบแล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงวันนัดสืบพยานหรือพยานไม่จำเป็นต้องมาเบิกความต่อศาลอีกต่อไป ให้รีบแจ้งให้พยานทราบถึงกำหนดนัดใหม่หรือการที่ไม่ต้องมาศาลนั้นโดยเร็ว

ข้อ ๑๘ แม้พยานได้รับหมายเรียกของศาลแล้ว ควรจัดให้มีการประสานงานกับพยานนั้นเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบถึงความพร้อมของพยานที่จะมาเบิกความและควรแจ้งยืนยันวันนัดสืบพยานให้พยานทราบอีกครั้งหนึ่งก่อนถึงกำหนดนัดสืบพยาน

การประสานงานตามวรรคหนึ่งอาจทำโดยทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

หมวด ๔
การสืบพยาน

ข้อ ๑๕ ในการกำหนดวันนัดสืบพยาน ศาลควรสอบถามคู่ความถึงช่วงเวลาที่พยานสะดวกจะมาเบิกความ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคแก่พยานในการมาเบิกความต่อศาล

ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ล่าม นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือในการสืบพยาน ก็ให้รับดำเนินการเสียแต่เนิ่น ๆ

ข้อ ๒๐ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการสืบพยานไว้ล่วงหน้า พยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๔ ปี หรือเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศหรือเจ็บป่วยร้ายแรง หรือมีความบกพร่องทางจิตใจหรือในการจดจำ หรือมีความรู้สึกหวาดกลัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นผู้ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งหากรอจนถึงวันนัดสืบพยาน พยานอาจหลงลืมหรือยากแก่การติดตามให้มาศาล ศาลพึงใช้ดุลพินิจให้สืบพยานเหล่านี้ไว้ล่วงหน้าก่อนถึงวันนัดสืบพยาน

ในกรณีที่พยานเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ซึ่งการซักถามพยานจะต้องทำผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศาลควรจัดให้พยานเหล่านั้นพบกับบุคคลดังกล่าวก่อนเข้าเบิกความต่อศาล

ข้อ ๒๑ การจัดเวลาให้พยานเบิกความควรพิจารณาให้เหมาะสมแก่สุขภาพและวัยของพยานด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการเหน็ดเหนื่อยล้าเกินสมควร

ข้อ ๒๒ เว้นแต่จะมีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของศาลยุติธรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ห้ามมิให้คู่ความหรือบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีทำการบันทึก ถ่ายภาพ หรือถ่ายทอดภาพและเสียงของพยานในขณะที่เบิกความหรือภายในบริเวณศาล

ข้อ ๒๓ ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถามพยานด้วยคำถามที่อาจทำให้พยานต้องถูกดำเนินคดีอาญา ให้ศาลเตือนพยานว่าพยานมีสิทธิไม่ตอบคำถามนั้น หรือในกรณีที่คู่ความใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นการข่มขู่ คุกคาม หนิ่นประมาท หรือเสียดสีพยาน ศาลควรมีคำสั่งให้ระงับการใช้คำถามเช่นนั้นเสีย

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่พยานมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ให้ศาลสั่งจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พยานตามระเบียบที่ที่พยานเบิกความเสร็จและให้เจ้าหน้าที่ศาลดำเนินการเบิกจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าวให้แก่พยานโดยเร็ว

หมวด ๕
งานด้านธุรการ

ข้อ ๒๕ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมจัดสรรงบประมาณแก่ศาลชั้นต้นให้เพียงพอ ต่อการดำเนินการตามระเบียบนี้ และในกรณีมีความจำเป็นต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

ชาญชัย ลิขิตจิตถะ

ประธานศาลฎีกา